

É R T E S Í T Ő.

Bihari Péter.

1840—1848.

A múlt november hó 30-án, a Lipótmezei országos tébolydából temették el azt a férfit, kinek nevét e rövid visszaemlékezés viseli.

A Magyar Philosophiai Szemlének van legalább is annyi része e gyászban, mint több más irodalmi vállalatnak, vagy közintézetnek. Bihari Péter ott állt e folyóirat kezdeményezői között s évek során át hűségesen támogatta ügyét. Mikor ezelőtt négy évvel a Szemle sorsa, az addigi szerkesztő, Böhm Károly visszalépésével válságra jutott, Bihari volt az, ki alulírottat, a mostani szerkesztőt elsőben felhívta, hogy vállalja magára a folyóirat fentartásával járó felelősséget. Bizonyára nem akarátán múlt, hogy ez időtől fogva ritkábban kereste föl a Szemlé dolgozataival. Az idei és tavalyi évfolyamban nem jelent meg semmi dolgozata a M. Phil. Szemlében. Utolsó cikkét: «Az emberi és állati lélek» czimén a Szemle 1886-iki utolsó száma közölte. Ugyancsak ez évfolyam első számában: «Összehasonlító boncz-tani vázlatok» czímen jelent meg tőle a Szemlében egy értekezés. Annál sűrűbben dolgozott a Szemle megelőző évfolyamaiban. Az első évfolyam 2-ik számában bírálatot közölt Maczki: Bölseleti értekezései fölött; a 4—6-ik számban Lotze-ről irt terjedelmes tanulmányt. A második évfolyam (1883) 6-ik s a harmadik évfolyam első és második számában jelent meg a nő-ről irt hosszabb tanulmánya. Azonkívül ő ismertette a Szemle két első évfolyamában a külföldi bölcsészeti folyóiratokat.

Mind e munkáiban széles látókör, élénk kritikai szellem s bölcs mérséklet nyilatkozik, és semmitem árulja el azt a zavart, mely a nagy tevékenységű írón éppen attól az időtől fogva vett erőt, mikor

munkásságát a Szemléből megvonta. 1885-től fogva áll elő Bihari életében az a sovár könyvtermelés korszaka, mely ha nem okozója, de bizonyára tünete volt ama betegségének, melynek áldozatává is lett. Nekünk írta 1885 derekán egyik levelében: «Jelenleg egyszerre öt munkán dolgozom.» E munkák: «Iskolai és házi neveléstan, tanintézetek és szülők számára, Budapest. 1885. 8° 103. lap.» «Testi nevelés- vagy egészségtan, Budapest 1885. 8° 79. lap.» «Embertan, I-ső rész: testtan, Budapest 1885. 8° 122. lap.» «Embertan, II. rész, lélektan, Budapest 1885, 8° 130. lap.» «Népiskolai oktatástan, Budapest, 1886. 8° 98 + 51. lap.» «Tiszta gondolkodástan vagy logika, Budapest, 1886, 8° 119. lap.» Ezeket előzte meg: Egyetemes művelődés története, aesthetikája, philos. tudományok encyclopaediája, s követte bölcsészettörténete, melyből csak egy füzet jelent meg.

Bihari e rohamos munkássága kizárólag pesti tanárkodása idejének 1873—1888-ig utóbbi részére esik. E mellett sokat dolgozott az időszaki sajtó, névszerint a «Néptanítók lapja» számára, melynek 1874-től 1886-ig volt munkatársa. Későbbi, főnt nevezett paedagogiai önállóbb munkáit itt megjelent cikkeiből egészítette ki. Láttunk tőle előfizetési felhívást, melyben költeményei közzétételét hirdeti; ezek azonban, hihetőleg pártolás hiánya miatt, meg nem jelenhettek.

Köztudomásu, hogy a szakadozott s zaklatott munkásság közt lepte meg a különben életerős férfit az elmebetegség. Vajjon betegségének lázát szemléljük-e e mértéktelen munkásságban, vagy megfordítva a lázas alkotás vágya zavarta-e meg elméjének egykor harmonikus szervezetét, vagy mi okok hatottak közre a katastropha előidézésére? Most ne keressük. Megkísérlem egy más alkalommal e problema fürkészését.

Nekünk, a szegény magyar philosophiai irodalomnak, nagy veszteségünk van Bihari halálában. Álljanak itt végül életrajzi adatai. 1840-ben született szegény, tanítócsaládban. Kora ifjúságától fogva saját erejéből küzdte föl magát, s haláláig táplálója volt hozzátartozóinak. Iskolát Békésen s Debreczenben járt. Meglátogatta a holland, francia, angol egyetemeket. 1868-tól 1873-ig Szatmáron volt tanár, ez időtől fogva pedig Budapesten, a reformatusok tanintézetében. A tudományegyetemen mint magántanár működött.

Béke lengjen porai fölött.

Bokor József.